

Садовський О.О.,
аспірант кафедри права та публічного управління
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ: АДАПТАЦІЯ РЕФОРМ ДО УМОВ ВОЄННОГО ЧАСУ

Державна політика у сфері спеціалізованої медичної допомоги забезпечує стратегічний розвиток медичної системи та ефективне функціонування медичних установ. У цьому контексті її адаптація до сучасних соціально-економічних і безпекових викликів визначає стабільність і стійкість системи охорони здоров'я.

У зв'язку з цим прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги» від 1 липня 2022 року № 2347-IX [1] відбулося в умовах запровадженого воєнного стану, що актуалізувало потребу у швидкому реагуванні державної політики на нові безпекові виклики. Відповідно, нормативне врегулювання питань спеціалізованої медичної допомоги у зазначеному законі визначило основні засади її надання у стаціонарних та в амбулаторних умовах, створюючи правові підстави для організації медичних послуг залежно від логістичних, кадрових та інфраструктурних можливостей у різних регіонах країни.

Враховуючи зазначене, розвиток державної політики у сфері спеціалізованої медичної допомоги спрямований на диверсифікацію суб'єктів, що можуть надавати медичні послуги, що забезпечує підвищення гнучкості системи в умовах воєнного часу. У цьому контексті надання спеціалізованої допомоги здійснюється закладами охорони здоров'я, а також лікарями-підприємцями, що забезпечує оперативне реагування на потреби населення. Демонстрацією реалізації такої політики є запуск 19 мобільних амбулаторій у різних регіонах України, які надають послуги з профілактики та скринінгу соціально значущих захворювань, зокрема ВІЛ, туберкульозу, вірусних гепатитів та інфекцій, що передаються статевим шляхом [2].

Крім того, Закон № 2347-IX [1] приділяє увагу інтеграції освітнього та практичного аспектів у системі спеціалізованої допомоги. Встановлено можливість надання медичних послуг науково-педагогічними працівниками

закладів вищої та післядипломної освіти за наявності сертифіката лікаря-спеціаліста та погодження керівника відповідного закладу охорони здоров'я. Це своєю чергою формує умови для поєднання навчальної, наукової та клінічної діяльності, що сприяє професійному розвитку медичних кадрів.

З огляду на організаційний аспект, закон уповноважує керівника закладу охорони здоров'я визначати лікуючого лікаря або делегувати це повноваження уповноваженій особі. Встановлений порядок затверджується центральним органом виконавчої влади, що формує державну політику у сфері охорони здоров'я. Це забезпечує прозорість управлінських рішень та персоналізацію відповідальності у системі медичного обслуговування, що є критично важливим в умовах воєнного часу, коли медична допомога часто надається у складних і небезпечних обставинах. Не менш важливим є закріплення принципу безоплатності спеціалізованої медичної допомоги у межах договорів між закладами охорони здоров'я та головним розпорядником бюджетних коштів. Встановлена норма конкретизує соціальні гарантії держави та забезпечує реалізацію права громадян на доступ до медичної допомоги незалежно від їхнього матеріального становища.

У практичній площині реалізація цих положень здійснюється через діяльність Національної служби здоров'я України (НСЗУ), яка фінансує заклади спеціалізованої допомоги за договорами про медичне обслуговування населення. Зокрема, за даними НСЗУ, у 2024 році понад 24,32 млн пацієнтів отримали медичну допомогу в межах програми медичних гарантій, що підтверджує ефективність механізму бюджетного контрактування навіть у період воєнних дій [3, с. 14].

Крім того, закон [1] деталізує порядок направлення пацієнтів відповідно до медичних показань. Встановлено, що без направлення спеціалізована допомога може надаватися пацієнтам, які перебувають у невідкладному стані, або тим, хто перебуває на диспансерному обліку з приводу хронічних захворювань. Таке положення забезпечує принцип безперервності медичного обслуговування та оптимізує маршрути пацієнтів у системі охорони здоров'я.

Важливим доповненням до зазначених норм є Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації спроможної мережі закладів

охорони здоров'я» від 28 лютого 2023 р. № 174 [4], яка затверджує Порядок функціонування госпітальних округів і кластерів. Документ окреслює механізм організації та взаємодії таких структур, встановлює межі округів відповідно до адміністративно-територіального поділу держави та визначає принципи формування спроможної мережі закладів охорони здоров'я, здатної забезпечити належний рівень медичного обслуговування навіть у надзвичайних умовах. Це своєю чергою дозволяє ефективніше використовувати наявні ресурси, збалансовувати медичну інфраструктуру та гарантувати сталий доступ населення до спеціалізованої медичної допомоги.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває територіальна організація госпітальних округів, поділених на госпітальні кластери, оскільки такі структури створюються для забезпечення територіальної доступності медичної та реабілітаційної допомоги населенню у різних регіонах. Завдяки цій організації можливо оптимізувати маршрути пацієнтів, підвищити оперативність реагування на поранення та травми військового характеру, а також підтримувати стабільність роботи медичних установ у прифронтових районах.

Державна політика у сфері спеціалізованої медичної допомоги в умовах воєнного стану набуває системного та водночас адаптивного характеру. Узагальнення отриманих результатів показує, що її ефективність визначається поєднанням нормативно-правових, організаційно-управлінських, фінансових, кадрових та інноваційних механізмів. Зокрема, адаптація законодавства до безпекових викликів сприяла формуванню правових засад гнучкого надання медичних послуг у різних регіонах, а створення госпітальних округів і кластерів забезпечило оптимізацію медичної логістики та підвищення територіальної доступності допомоги. Не менш важливим чинником стало впровадження моделі спроможної мережі охорони здоров'я, яка поєднує ефективне управління ресурсами, розвиток кадрового потенціалу та інтеграцію освітньо-наукової складової в систему практичної медицини. У цьому контексті цифровізація процесів, застосування системи eHealth і розвиток телемедицини сприяють підвищенню прозорості, оперативності та стійкості системи медичного обслуговування.

Список використанох літератури:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги: Закон України від 01.07.2022 № 2347-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2347-20#Text>
2. Мобільні амбулаторії в регіонах України безоплатно надаватимуть послуги з тестування і профілактики соціально значущих хвороб. URL: <https://phc.org.ua/news/mobilni-ambulatorii-v-regionakh-ukrgi-z-testuvannya-i>
3. Звіт Національної служби здоров'я за 2024 р. URL: https://medplatforma.com.ua/images/96374/zvit_nszu_2024.pdf
4. Деякі питання організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я: Постанова КМУ; Порядок, Перелік від 28.02.2023 № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/BF#n2>